

سینمای خانوادگی یک چالش جدی برای خانواده سینماست!

درباره فیلم اولی‌های چهل‌مین جشنواره فیلم فجر

رضا صائمی، منتقد سینما

زمانی بود که فیلم اولی‌ها کارگردان‌های مبتدی و آوانگارد محسوب می‌شدند اما حالا نزدیک به دو دهه است که پدیده‌های سینمای ایران از دل همین دسته از فیلمسازان ظهور می‌کند، حالا جذابیت جشنواره فیلم فجر که تماشای فیلم‌ها در آن را وسوسه‌انگیز می‌کند به حضور فیلم اولی‌ها برمی‌گردد؛ فیلم اولی‌هایی که نشان دادند نسل جدید و جوان فیلمسازان نه کارگردان‌های مبتدی که مترقی‌اند و آنها هستند که سطح و مرز استانداردهای فیلمسازی را تعیین و جا به جا می‌کنند.

اما امسال همه فیلم اولی‌ها یک‌دست نیستند و دست‌کم شاهد سه گونه فیلم اولی در جشنواره هستیم. یکی فیلم اولی‌های مستقلی که اغلب کار خود را با ساخت فیلم‌های کوتاه آغاز کردند و با پختگی گام به گام در فیلمسازی به تولید نخستین فیلم بلند خود رسیدند. همچنین برخی از آنها تجربه مستندسازی هم در کارنامه خود دارند و شگفتی‌ها یا پدیده‌های جشنواره اغلب در میان این گروه پدیدار می‌شود. فیلمسازان مستقلی که بدون هیچ ربط و نسبتی خانوادگی یا سیاسی و صرفاً مبتنی بر توانمندی‌های سینمایی، فیلم اول خود را ساختند.

در جشنواره امسال کارگردان‌هایی همچون «کاظم دانشی» با فیلم «علفزار» و امید شمس با فیلم «ملاقات خصوصی» نیز از این دسته هستند و «هادی حجازی فر» را هم گرچه چهره شناخته شده‌ای است اما می‌توان در همین گروه قرار داد که نخستین فیلم بلند خود در مقام کارگردان را به جشنواره آورده است.

اما گروه دوم فیلم اولی‌ها که کم هم نیستند فیلمسازانی‌اند که به واسطه نسبت خونی و خانوادگی و اغلب به پشتوانه پدران خود فیلم ساخته‌اند. در واقع آنها بیش از آنکه فیلم اولی باشند، فیلم اولادی هستند. فرزندان و اولادان سینمایی که از دل خانواده خود به خانواده سینما پیوسته‌اند. «یوسف حاتمی کیا» فرزند ابراهیم حاتمی کیا با فیلم «شب طلایی»، «حمید شاه حاتمی» فرزند علی شاه حاتمی با فیلم «ماهان» که در این فیلم پدران تهیه‌کننده پسران هم هستند.

«علی حضرتی» فرزند «الیاس حضرتی» نماینده سابق مجلس با فیلم «شهرک»، «عباس نادران» فرزند «الیاس نادران» نماینده سابق مجلس که تهیه کننده فیلم «شادروان» است و «سید مرتضی فاطمی» فرزند «سید عباس فاطمی» از مدیران با سابقه صداوسیما از جمله فیلم اولی‌هایی هستند که در جشنواره امسال حضور دارند.

در این میان شاهد یک گونه عجیب و غریب فیلم اولی هم در جشنواره هستیم. «رامین سهراب» که در فنلاند زندگی می‌کند و به زبان فارسی مسلط نیست، مفهوم فیلمفارسی را نیز نمی‌داند و تنها یک فیلم کوتاه در کارنامه‌اش دارد با [فیلم «لایه‌های دروغ»](#) با حمایت بنیاد سینمایی فارابی در جشنواره حضور دارد. فیلمی که به زعم خود در ژانر اکشن ساخته شده اما در عمل یک کمدی ناخواسته درآمده که همگی از پذیرش چنین فیلمی در جشنواره شگفت زده شدند! فیلمسازی تکاور که یک تنه تمام کارهای فیلم را انجام داده چنانکه تنها چند نام در کنار «رامین سهراب» در تیتراژ فیلم می‌بینیم. فیلمسازی که فیلم اولی نیست و هنوز در اول فیلمسازی جا مانده است. حالا باید در کنار فیلم «اولی‌ها» از «فیلم اولادی‌ها» سخن گفت و آنها را از هم متمایز کرد. تمایزی که نیازمند آسیب‌شناسی و تلنگری جدی است. سینمای خانوادگی یک چالش جدی برای خانواده سینماست! با این حال و تا اینجای کار این فیلمسازان اولی بدون نسبت‌های خانوادگی بودند که توانستند نظر منتقدان را بیش از فیلم‌های دیگر جلب کنند. هر چند در میان فیلم اولی‌هایی که به نام پدر شناخته می‌شوند یوسف حاتمی‌کیا با «شب طلایی» فیلم محترم و قابل قبولی ساخته که اتفاقاً شباهتی به سینمای پدرش ندارد و از حیث ساختاری مستقل از آن است. هنوز هم چراغ سینما با فیلم اولی‌ها روشن است.